

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРАЇН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Зубко Тетяна Леонідівна

доктор економічних наук,

професор кафедри світової економіки,

Державний торговельно-економічний університет

Високий інноваційний потенціал ЄС є одним із найбільш потужних та мотиваційних чинників євроінтеграційного вибору країн Східної Європи. Це підтверджує успіх країн Балтії. Так, Естонія за рівнем інноваційного розвитку вийшла на середні показники Нідерландів та Австрії, перевищивши показники Данії і Франції [1]. Основними показниками визначення стану інноваційного розвитку країн є Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), Глобальний індекс інновацій (GII), Європейське інноваційне табло (EIS). Глобальний індекс конкурентоспроможності (GCI) публікувався у щорічних звітах Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) і демонструє використання наявних ресурсів країни для забезпечення високого рівня добробуту громадян (Global Competitiveness Report). Цей індекс відображав макро- і мікроекономічні аспекти ділової активності в країні і містив понад 110 факторів, об'єднаних у дванадцять блоків. Зокрема, експерти оцінювали якість інститутів, інфраструктуру, макроекономічну стабільність, стан здоров'я, рівень освіти, ефективність ринку товарів та праці, рівень розвитку фінансового ринку та технологій, обсяг внутрішнього і міжнародного ринків, випуск нових товарів, інноваційний потенціал [1]. Упродовж останнього десятиліття до 10 країн з найвищим потенціалом за найвідомішим рейтингом Глобального індексу конкурентоспроможності входили Швейцарія, Сінгапур, США, Німеччина, Нідерланди, Фінляндія, Гонконг, Швеція, Японія, Велика Британія (табл. 1).

У 2020 році WEF припинило складання рейтингів глобального Індексу конкурентоспроможності, замінивши щорічне видання спеціальним. Подальший рейтинг глобальної конкуренто-спроможності (2022–2023 року), готувався Інститутом розвитку менеджменту на підставі рейтингового дослідження меншої кількості країн (The IMD World Competitiveness Yearbook (WCY)). В рейтингу оцінювалась кожна країна на основі обраних 330 критеріїв для проведення аналізу та за чотирма основними показниками [4; 5]: «стан економіки», «ефективність Уряду», «бізнес середовище», «стан інфраструктури». Кожний з обраних показників мав однакову вагу та структурувався на п'ять факторів для

рейтингового аналізу, а сукупний рейтинг конкурентоспроможності був сформований на основі 20 різних індикаторів з чотирьох ключових аспектів економічного життя країн (табл. 1) [5].

Таблиця 1

Визначення стану інноваційного розвитку країн

за індексом глобальної конкурентоспроможності						за Світовим рейтингом конкурентоспроможності			
№ міс-ця	2019 р. (140 країн)	№ міс-ця	2020 р. (141 країна)	№ міс-ця	2021 р. (140 країн)	Рей-тинг	2022 р.	Рей-тинг	2023 р.
1	США	1	Сінгапур	1	США	1	Данія	1	Данія
2	Сінгапур	2	США	2	Сінгапур	2	Швейцарія	2	Ірландія
3	Німеччина	3	Гонконг	3	Німеччина	3	Сінгапур	3	Швейцарія
4	Швейцарія	4	Нідерланди	4	Швейцарія	4	Швеція	4	Сінгапур
5	Японія	5	Швейцарія	5	Японія	5	Гонконг	5	Нідерланди
6	Нідерланди	6	Японія	6	Нідерланди	6	Нідерланди	6	Тайвань
7	Гонконг	7	Німеччина	7	Гонконг	7	Тайвань	7	Гонконг
8	Велика Британія	8	Швеція	8	Велика Британія	8	Фінляндія	8	Швеція
9	Швеція	9	Велика Британія	9	Швеція	9	Норвегія	9	США
10	Данія	10	Данія	10	Данія	10	США	10	ОАЕ
...		
83+	Україна	84	Україна	83	Україна	–	Україна		Україна

Динаміка індексу глобальної конкурентоспроможності (табл. 1) демонструє намагання виходу України із того складного становища, в якому опинилася через вторгнення РФ та невиважені реформи. За звітом Всесвітнього економічного форуму Україна упродовж 2017–2021 рр. піднялася на чотири позиції, продовжуючи демонструвати свої основні переваги – освіту та ємність ринку. Високоосвічене населення, ємність ринку є основою для зростання економіки України у майбутньому. Проте залишаються слабкими позиції за деякими субіндексами. Так, є слабкою система інституцій і неефективним ринок товарів та послуг. Пріоритетним напрямом має стати стабілізація фінансового сектору і підвищення рівня розвитку бізнесу.

Важливими для підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу країни є гранти та міжнародна технічна допомога, як інструмент інвестування, здійснюються міжнародними організаціями. Найбільшими партнерами в цій царині для України є Сполучені Штати Америки та Європейський Союз. Також суттєву допомогу надають Канада, Швеція, Швейцарія, Японія, Туреччина, Данія. Міжнародна технічна допомога втілюється через різні форми: консультації експертів, стипендії, фінансування витрат на навчання та

підвищення кваліфікації, гранти на дослідження, права інтелектуальної власності і технології та ін.

Цифровізація є невід’ємною частиною економіки в сучасному світі, що з одного боку, надає багато переваг для розвитку, а з іншого, створює нові ризики, включаючи загрози кібербезпеки, нові можливості для провадження незаконної економічної діяльності та посягання на недоторканність приватної власності. Нові технології можуть внести суттєвий вклад в досягнення цілей сталого розвитку, проте соціально-економічний потенціал цифрових технологій може мати негативні наслідки. Тому розуміння моделей ефективного управління процесом розвитку цифрових технологій методів уникнення небажаних наслідків є завданням широкого кола сторін. Пошук нових рішень вимагає спільних зусиль держави, суспільства, бізнесу, спільноти науковців та технологічного сектору.

Список використаних джерел:

1. Мазаракі А.А., Мельник Т.М. та ін. Євроінтеграційні пріоритети національного бізнесу : монографія / за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 672 с.
2. Сіденко В.Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2. С. 7–29. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/other/EP_18_2_07_uk.pdf
3. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home> (дата звернення: 22.02.2024).
4. Global Innovation Index 2023: Switzerland, Sweden and the U.S. lead the Global Innovation Ranking; Innovation Robust but Startup Funding Increasingly Uncertain. URL: https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2023/article_0011.html
5. IMD business school for management and leadership courses. URL: <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2022/34/>